

Història de la música hispànica

Codi: 100633

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500240 Musicologia	OT	3	0
2500240 Musicologia	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Xavier Daufí i Rodergas

Correu electrònic: Xavier.Daufi@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No hi ha prerequisits especials.

Objectius

L'assignatura pretén incidir en els aspectes més significatius de la Història Musical Hispànica, tot ubicant-los en el context d'on neixen i apuntant-ne les influències i ressonàncies que tingueren amb la resta d'Europa. Hom hi estudiarà els aspectes evolutius de l'estil musical que s'ha donat en les diverses àrees geogràfiques de la Península Ibèrica.

En acabar el curs:

- L'alumne serà capaç d'identificar correctament les peculiaritats estilístiques pertanyents a cada període i a cada gènere específic.
- L'alumne podrà analitzar, a partir de partitures i audicions, els trets estilístics pertanyents a una època i a un gènere determinats.
- Coneixerà els principals representants i les obres més destacades del repertori musical hispànic i sabrà ubicar-los a la seva època i al seu gènere.
- Serà capaç de contextualitzar les obres musicals, tot establint un vincle entre les formes i el trets estilístics musicals, i el context social, econòmic i cultural en el que es produeixen.
- Serà capaç de manejar amb coneixement crític i rigor científic la bibliografia i els fons musicogràfics dels diferents períodes estudiats, tant per ampliar coneixements, com per a la recerca.

Competències

Musicologia

- Analitzar críticament les obres musicals des de qualsevol punt de vista de la disciplina musicològica.
- Conèixer i comprendre l'evolució històrica de la música i les seves característiques tècniques, estilístiques, estètiques i interpretatives des d'una perspectiva diacrònica.
- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.

- Identificar i contrastar les diferents vies de recepció i consum musicals en la societat i en la cultura de cada època.
- Que els estudiants hagin demostrat que comprenen i tenen coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé es basa en llibres de text avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda d'aquell camp d'estudi.
- Que els estudiants puguin transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.
- Que els estudiants sàpiguen aplicar els coneixements propis a la seva feina o vocació d'una manera professional i tinguin les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments i la resolució de problemes dins de la seva àrea d'estudi.

Resultats d'aprenentatge

1. Contextualitzar en l'entorn històric i cultural les obres musicals des d'una perspectiva crítica.
2. Definir els processos de periodització i de classificació estilística i tipologia usuals en la conceptualització històrica del fet musical.
3. Establir els fenòmens de circulació de les idees en el domini musical.
4. Identificar el context en què s'inscriuen els processos històrics
5. Identificar i ubicar críticament en la seva època històrica les diferents tipologies musicals.
6. Identificar les idees principals i les secundàries i expressar-les amb correcció lingüística.
7. Identificar les propietats estilístiques de cada període històric.
8. Reconèixer en la història de la música hispànica les característiques generals de la història de la música.
9. Relacionar els elements i els factors que intervenen en el desenvolupament dels processos històrics.
10. Resoldre problemes d'indole metodològica en l'àmbit de la musicologia.
11. Utilitzar correctament el lèxic específic de la història

Continguts

1. Edat Mitjana

- 1.1. La música a la primitiva església hispànica
- 1.2. El cant gregorià a la península ibèrica: formació, implantació i consolidació. Formes paralitúrgiques: trops, seqüències i altres manifestacions.
- 1.3. Els orígens de la polifonia a la península ibèrica: el Codex Calixtinus, Manuscrit de Toledo i Còdex de les Huelgas.
- 1.4. La música profana medieval: les Cantigues de Martín Còdax, i les Cantigues de Santa Maria.
- 1.5. Fonts musicals del l'Ars Nova: Llibre Vermell de Montserrat.

2. Renaixement

- 2.1. El mecenatge musical: capelles musicals vinculades a diferents institucions polítiques i socials.
- 2.2. Fonts escrites sobre música del renaixement: Tractats (Ramos de Pareja, Fray Juan Bermudo, Francisco Salinas).
- 2.3. La música religiosa: organització litúrgica i formes musicals. Principals representants
- 2.4. La música profana: formes musicals, fonts (cançoners) i principals representants.
- 2.5. La música instrumental: orgue i vihuela.

3. El segle XVII

- 3.1. Característiques que marquen l'aparició d'un nou estil barroc: policoralitat, baix continu i melodia.
- 3.2. La música vocal religiosa
- 3.3. La música instrumental: orgue, vihuela, llaüt i guitarra.
- 3.4. La música vocal profana: òpera i sarsuela.
- 3.5. Teòrics (o tractadistes): Pietro Cerone, Andrés Lorente i Pablo Nasarre.

4. El segle XVIII

- 4.1. Música religiosa: principals capelles i representants més destacats.
- 4.2. La música de cambra: músics i corrents musicals dominants a la Cort i a la noblesa.
- 4.3. La música de la burgesia: aparició d'un nou públic.
- 4.4. La música teatral: la influència italiana a la Cort. Companyies de teatre espanyoles i compositors espanyols.
- 4.5. Trets generals de la teoria musical espanyola del segle XVIII.

5. El segle XIX

- 5.1. Conceptes fonamentals de la música del segle XIX a Espanya.
- 5.2. La música simfònica del segle XIX.
- 5.3. La sarsuela del segle XIX.

6. Els segles XX i XXI

- 6.1. La música fins a 1939: context social i cultural de l'època.
- 6.2. L'herència del nacionalisme espanyol: Felip Pedrell, Isaac Albéniz i Enric Granados. Espanya entre el modernisme i el nacionalisme.
- 6.3. L'obra de Manuel de Falla.
- 6.4. La Generació del 27: grup de Madrid i grup de Barcelona.
- 6.5. La música després de la Guerra Civil: context social i cultural, institucions musicals.
- 6.6. Les noves avantguardes: des de la Generació del 51 fins a l'actualitat.

Metodologia

El temari de l'assignatura es desenvoluparà en base a tres tipus d'activitats: explicacions del professor, audicions musicals i anàlisi d'obres.

Per altra banda, el professor estarà a disposició dels alumnes en un horari de despatx determinat a principi de curs en el que, prèvia cita, es podrà consultar qualsevol qüestió relacionada amb els continguts, les activitats formatives, les activitats d'avaluació o altres aspectes relatius a l'assignatura.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Audicions i anàlisi d'obres	10	0,4	5, 7, 8, 10
Classes magistrals	35	1,4	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11
Tipus: Supervisades			
Elaboració d'un treball	12	0,48	1, 4, 6, 7, 9, 10, 11
Exercicis breus	9	0,36	1, 6, 7, 10, 11
Tutoria individual	9	0,36	10
Tipus: Autònomes			
Estudi personal	25	1	1, 2, 4, 5, 7, 9, 10, 11
Lectura i estudi de la bibliografia proposada	25	1	1, 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11
Lectures suplementàries proposades a classe	25	1	1, 4, 5, 7, 10, 11

Avaluació

La matèria s'avaluarà en base a tres activitats de caire obligatori, a més de l'assistència i participació a classe: un treball (30%), un examen (45%) i una sèrie d'exercicis (15%). L'assistència i participació, per altra banda, tindran un pes, en la nota final, d'un 10%: s'afegirà un punt a la qualificació final de tot aquell alumne que hagi acreditat un 80% o més d'assistència. **Per al càlcul de la nota final caldrà tenir aprovades les tres activitats obligatòries** (l'examen, els exercicis breus i el treball).

L'examen, que tindrà lloc dins del període lectiu, al final del quadrimestre, consistirà en la realització de diversos exercicis: temes a desenvolupar, resolució de qüestions breus i/o comentari d'audicions.

Reavaluació: En el període de reavaluació, fixat per la Facultat, els alumnes que no hagin superat les activitats d'avaluació descrites podran demanar ser reavaluats amb un examen. Caldrà tenir en compte, tanmateix, que **per demanar ser reavaluat l'alumne haurà d'haver participat en totes activitats obligatòries d'avaluació indicades al primer paràgraf d'aquest apartat.**

Per al càlcul de la nota final després de la reavaluació caldrà tenir aprovat (amb 5 o més) l'examen de reavaluació.

Es considerarà "**No evaluable**" aquell alumne que participi en menys del 25% de les activitats d'avaluació, és a dir, que només hagi presentat un sol treball (o només hagi realitzat l'examen) dels diversos que es demanen.

Un cop publicades les notes dels diferents treballs i exàmens, s'indicarà una data i lloc de revisió. No es farà cap revisió fora de l'horari prèviament establert.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació	10	0	0	6, 7, 10, 11
Examen	45	0	0	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
Exercicis	15	0	0	1, 6, 7, 10, 11

Bibliografia

AGUADÉ, R.Ma., *La veu de la dona a l'Edat Mitjana*, Ajuntament de Castelló d'Empúries, 1994.

ALIER, R., *L'òpera a Barcelona al segle XVIII*, Institut d'Estudis Catalans, Societat Catalana de Musicologia, Barcelona, 1990.

ANGLÈS, H., i PEDRELL, F., *Els Madrigals i la Missa de difunts d'en Brudieu*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1921.

ANGLÈS, H. i GERHARD, R., *Sis quintets per a instruments d'arc i orgue o clave obligat. Antoni Soler (1729 - 1783)*, IX, Institut d'Estudis Catalans, Biblioteca de Catalunya, Barcelona, 1933.

ANGLÈS, H., *La Música a Catalunya fins al segle XIII*, Biblioteca de Catalunya, Barcelona, 1935.

ANGLÈS, H., *Monodia cortesana trobadoresca, seixanta-quatre transcripcions inèdites de Mn. Higiní Anglès a cura d'Antoni Rossell*, Diputació de Barcelona, Barcelona, 1986.

ANGLÈS, H. i PENA, J., *Diccionario de la Música*, Labor, Barcelona, 1954.

ANGLÈS, H., *Mateo Flecha (+1553). Las Ensaladas*, Diputación Provincial de Barcelona, Barcelona, 1955.

ANGLÈS, H., *La música en la Corte de los Reyes Católicos*, CSIC, Barcelona, 1960.

ANGLÈS, H., *La música en la Corte de Carlos V*, vol.I i II, CSIC, Barcelona, 1a. ed. 1944, 1984.

BALLESTER, J., "Retablos Marianos Tardomedievales con ángeles músicos procedentes del antiguo reino de Aragón. Catálogo", *Revista de Musicología*, vol. XIII, núm. 1, Madrid, 1990.

BONASTRE, F., *Felipe Pedrell. Acotaciones a una idea*, Caixa d'Estalvis, Tarragona, 1977.

BONASTRE, F., *Estudis sobre la Verbeta. La Verbeta a Catalunya durant els segles XI-XVI*, Diputació de Tarragona, Tarragona, 1982.

BONASTRE, F., "El Barroc musical a Catalunya", a *El barroc català, actes de les jornades celebrades a Girona 17-19/XIV/1987*, Quaderns Crema, Barcelona, 1989.

CALAHORRA, P., *Música en Zaragoza. Siglos XVI-XVII*, vol.I i II, Institución Fernando el Católico", Zaragoza, 1978.

CASARES RODICIO, E., "La música española hasta 1939 o la restauración musical" en *Actas del Congreso Internacional "España en la música de Occidente"*, Ministerio de Cultura, Madrid, 1987, p. 413.

CASARES RODICIO, E. y Alonso González, C. *La música española en el siglo XIX*, Universidad de Oviedo, Gijón, 1995.

CASARES RODICIO, E. (Director i coordinador), *Diccionario de la Música Española e Hispanoamericana*, SGAE, Madrid, 1999-2000.

CLIMENT, J., *Historia de la música contemporánea valenciana*, Valencia, 1978.

COLLET, H., *Albéniz et Granados*, Le Bon Plaisir, Paris, 1948.

CRIVILLÉ, J., *Historia de la música española (7). El folklore musical*, Alianza, Madrid, 1988.

DAUFÍ, X., "Bases para el estudio de la historia del oratorio en Catalunya en el siglo XVIII" *Revista de Musicología*, XXVI, nº 1, 2003, pp. 207-231.

- DAUFÍ, X., *Els oratoris de Francesc Queralt (1740-1825). Història de l'oratori a Catalunya al segle XVIII*, Institut d'Estudis Ilerdencs - Diputació de Lleida, Lleida, 2004.
- DAUFÍ, X., "Els oratoris catalans de finals del segle XVIII i principis del XIX com a elements receptors del classicisme musical" *Recerca musicològica*, XVI, 2006, pp. 65-96.
- DAUFÍ, X., "Josep Rafael Carreras i Bulbena, el naixement de l'oratori a Catalunya i altres consideracions" *Recerca musicològica*, XVII-XVIII, 2007-2008, pp. 153-179.
- DAUFÍ, X., "Study on the Decrease in Production of Oratorio in Catalonia in the Last Decades of the Eighteenth Century and the First Decades of the Nineteenth Century" *Revista de Musicología*, XXXVI, n°s 1-2, 2013, pp. 171-188.
- DOLÇ, J., *Higini Anglès (1888-1969)*, Diputació de Tarragona, Tarragona, 1988.
- Estudios sobre Ferran Sor*, Luis Gásson (ed.), ICCMU, Colección Música Hispana Textos, Madrid, 2003.
- FALLA, Manuel de, *Escritos sobre música y músicos*, Espasa Calpe, Madrid, 1950 (nueva ed. 1988).
- FERNÁNDEZ-CID, A., *Panorama de la música en España*, Dossat, Madrid, 1949.
- FERNÁNDEZ-CID, A., *La música española en el siglo XX*, Publicaciones de Fundación. Juan March, Madrid, 1973.
- FERNANDEZ DE LA CUESTA, I., *Historia de la música española (1). Desde los orígenes hasta el "ars nova"*, Alianza, Madrid, 1988.
- GARRIGOSA, J., *Catálogo de los manuscritos e impresos musicales del Archivo Histórico Nacional y del Archivo de la Corona de Aragón*, Dirección General de Bellas Artes y Archivos, Ministerio de Cultura, Madrid, 1994.
- GASSER, LL., *La música contemporánea a través de la obra de Josep M. Mestres Quadreny*, Universidad de Oviedo, Oviedo, 1983.
- GOMEZ AMAT, C., *Historia de la música española (5). Siglo XIX*, Alianza, Madrid, 1989.
- GOMEZ, Ma.C., *La Música en la Casa Real Catalano-Aragonesa 1336-1442*, vol. I i II, Antoni Bosch editor, Barcelona, 1979.
- GOMEZ, Ma.C., *La Música Medieval*, Dopesa 31, Barcelona, 1980.
- GOMEZ, Ma.C., *El Llibre Vermell de Montserrat, cantos i danzas*, Los libros de la frontera, Amelia Romero editora, Barcelona, 1990.
- GONZALEZ VALLE, J.V., *Tradición y progreso en los maestros de música de las catedrales de Zaragoza durante el siglo XVIII*, Estudios de Musicología aragonesa, pórtico, Zaragoza, 1977.
- GREGORI, J.M., "Els mestres de cant de la seu de Barcelona en el Renaixement", *Recerca Musicològica*, IV, UAB, Barcelona, 1984.
- GREGORI, J.M., "El Manierisme a Catalunya a través dels Madrigals de Pere Alberch (1560-1561) i Joan Brudieu (1585)", *Nassarre*, III,1, Institución "Fernando el Católico", Zaragoza, 1987.
- Història Crítica de la Música Catalana*. Universitat Autònoma de Barcelona Servei de Pub. (F. Bonastre i F. Cortès, coordinadors), 2009
- Història de la Música Catalana, Valenciana i Balear*. Vol I - X, direcció i coordinació X. Aviñoa, ed.62, Barcelona, 1998 - 2003.
- HOMS, J., *Robert Gerhard i la seva obra*, Biblioteca de Catalunya, Barcelona, 1991.

- HOPIN, R. H., *La música medieval*, Akal, Madrid, 1991.
- JAMBOU, L., *Evolución del órgano español. Siglos XVI-XVIII*, vol. I i II, Ethos-Música núm.2, Universidad de Oviedo, Oviedo, 1988.
- JANÉS, C., *La vida callada de F. Mompou*, Ariel, Barcelona, 1975.
- JANÉS, A., *L'obra de Richard Wagner a Barcelona*, Fundació Vives Casajoana, ed. Rafael Dalmau, Barcelona, 1983.
- KARP, Th., *The Polyphony of Saint Martial and Santiago de Compostela*, Clarendon Press, Oxford, 1992, 2 vols.
- La Capilla Real de los Austrias*, Fundación Carlos de Amberes, Madrid, 2001.
- LAMAÑA, J.M., "Els instruments musicals en un tríptic aragonès de l'any 1390", *Recerca Musicològica*, I, UAB, Barcelona, 1981.
- La Música española en el siglo XIX*, Universidad de Oviedo servicio de publ., colec. Estudios Sociales Iberoamericanos núm. 4, Oviedo, 1995.
- LEON TELLO, F.J., *La Teoría española de la Música en los siglos XVII y XVIII*, Inst. Esp. de Musicología (CSIC), Madrid, 1974.
- LIVERMORE, A., *Historia de la música española*, Barral, Barcelona, 1974.
- LOPEZ-CALO, J., *Historia de la Música española.(3) Siglo XVII*, Alianza, Madrid, 1983.
- MARCO, T., *Música española de vanguardia*, Guadarrama, Madrid, 1970.
- MARCO, T., *Historia de la música española (6). Siglo XX*, Alianza, Madrid, 1989.
- MARTÍN MORENO, A., *Historia de la música española (4). Siglo XVIII*, Alianza, Madrid, 1985.
- MARTORELL, O. i VALLS, M., *El fet musical*, núm. 6, Conèixer Catalunya, Dopesa, Barcelona, 1978.
- MEDINA, A., "Primeras oleadas vanguardistas en el área de Madrid" en *Actas del Congreso Internacional "España en la Música de Occidente"*, serv. Publ del Ministerio de Cultura, Madrid, 1987, vol. 2, p.369.
- MENENDEZ PIDAL, R., *Poesía juglaresca y orígenes de las literaturas románicas, problemas de historia literaria y cultural*, Centro de Estudios Históricos, Madrid, 1957.
- MITJANA, R., *Historia de la Música en España*, Centro de Documentación Musical, INAEM, Ministerio de Cultura, Madrid, 1993.
- P. Antonio Soler: *Villancicos*, I, núm. 1 a 6, estudi i transcripció de Paulino Capdepón, SEM, Madrid, 1992.
- PAVIA, J., *La música a la catedral de Barcelona, durant el segle XVII*, Fundació Vives Casajuana, ed. Rafael Dalmau, Barcelona, 1986.
- PERICOT, L., "Instrumentos musicales en la cerámica ibérica de Liria", a *Miscelánea en Homenaje a Mons. Higinio Anglés*, vol.II, CSIC, Barcelona, 1961.
- PUJOL, D., *Joan Cererols. Obres completes*, 5 vols., Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, Monestir de Montserrat, 1a. edició 1932, 2a. edició 1983, Montserrat, 1983.
- QUEROL, M., *Canciones a solo y duos del siglo XVII*, IV, *Música Barroca Española*, CSIC, Barcelona, 1988.
- QUEROL, M., *Los orígenes del Barroco Musical español*, Piles, ed. de música, València, 1982.
- QUEROL, M., *Villancicos polifónicos del siglo XVII, música barroca española*, CSIC, 3, Barcelona, 1982.
- QUEROL, M., *Cançoners català dels segles XVI-XVIII*, CSIC, Barcelona, 1979.

- RABASSA, P., *Guía para los principiantes*, edició facsímil UAB, (introducció a càrrec de F.Bonastre, A.Martín i J.Climent), Barcelona, 1990.
- RIFÉ, J., "Els estatuts de la capella musical de la Seu de Vic, Any 1733. Comparació amb les ord..." (Actes Congr. Int. "Higini Anglès i la Musicologia Hispànica), *Recerca Musicològica*, IX-X, U.A.B., Barcelona, 1989-90.
- RIFÉ, J., "El patrimoni musical: les obres i el seu estudi musicològic", *Perspectiva musical de Catalunya des de la Revista Musical Catalana (1904-2008)*. Ed.: Institut d'Estudis Catalans (a cura de R. Escalas), 2009.
- RIPOLLÉS, V., *El villancico del s.XVIII a València*, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1935.
- RIQUER, M. de, *Los Trovadores*, vol I,II i III, Ariel, Barcelona, 1992.
- ROSSELL, A., *El cant dels trobadors*, Ajuntament de Castelló d'Empúries, Barcelona, 1989.
- RUBIO, S., *Historia de la música española (2). Desde el "ars nova" hasta 1600*, Alianza, Madrid, 1988.
- SALAZAR, A., *La Música en España (2 vols.)*, Espasa-Calpe, Madrid, 1972. (colección Austral núms.1514 i 1515).
- SALAZAR, A., *La música contemporánea en España (2 vols.)*, Ethos Música, Serv. Publ. de la Univ. De Oviedo, 1982.
- SOPENA, F., *Vida y obra de Manuel de Falla*, Turner, Madrid, 1988.
- SOTO, E., *A study of the villancicos of Juan del Encina in the CMP*, Ph. D., UMI, California State University, 1982.
- STEVENSON, R., *La música en las catedrales españolas del Siglo de Oro*, Alianza, Madrid, 1993.
- SUBIRÀ, J., *Historia de la música teatral en España*, Barcelona, 1945.
- SUBIRÀ, J., *Historia de la Música Española e Hispanoamericana*, Salvat editores, Barcelona, 1953.
- SUNYOL, G., *Introducció a la paleografia musical gregoriana*, Abadia de Montserrat, Barcelona, 1925.
- The New Grove Dictionary of Music and Musicians*, 20 vols., Macmillan Publishers Limited, London, 1980.
- VALLS, M., - MARTORELL, O., *Síntesi històrica de la música catalana*, Els Llibres de la Frontera, Barcelona, 1985.
- WOLF, J. i ANGLÈS, H., *Historia de la Música, amb un estudi de la Historia de la música española per H.Anglès*, Labor, Barcelona, 1944.